

FACULTATEA DE TEOLOGIE, LITERE, ISTORIE ȘI ARTE

**CENTRUL DE CERCETĂRI ASUPRA IMAGINARULUI. TEXT, DISCURS,
COMUNICARE. *IMAGINES***

CENTRUL DE REUȘITĂ UNIVERSITARĂ

UNIVERSITATEA DIN PITEȘTI

în colaborare cu

AGENCE UNIVERSITAIRE DE LA FRANCOPHONIE (AUF)

și

ALBANIAN SOCIETY FOR THE STUDY OF ENGLISH (ASSE)

organizează în perioada **14-16 iunie 2019**

Conferința internațională anuală

***LIMBA ȘI LITERATURA – REPERE IDENTITARE ÎN CONTEXT
EUROPEAN***

Tema propusă anul acesta:

Ironie și umor: imaginar și reprezentare

Forme de manifestare a imaginărilor, umorul și ironia sunt construite, ambele, prin mobilizarea unui mecanism de destabilizare a universului de așteptare al receptorului. La începutul secolului al XX-lea, Henri Bergson făcea, în lucrarea *Râsul*¹, o justă diferențiere între umor și ironie, preluată și continuată de Gérard Genette, care sublinia caracterul polemic al ironiei, spre deosebire de umor, care nu are această valență². La rândul său, Oswald Ducrot arăta în mod clar că umorul este un tip de ironie care nu se îndreaptă împotriva cuiva³.

---

¹ Bergson, Henri, *Râsul*, Editura All, București, 2014.

² Genette, Gérard, « Mots du rire », în *Figures V*, Seuil, Paris, 2002.

³ Ducrot, Oswald, *Le dire et le dit*, Minuit, Paris, 1984.

Umorul și ironia, aceste concepte polimorfe, pot fi revendicate în egală măsură de retorică și de stilistică, de literatură, de lingvistică, de studiile culturale, de arte, de istoria umanității, în general.

În **literatură** și în **lingvistică**, umorul și ironia cultivă toate registrele limbii și aproape toate genurile literare, prezentându-se ca forme speciale de comunicare, a căror complexitate semiotică este de netăgăduit. Astfel, umorul și ironia pot suscita surâsul cititorului, ceea ce nu echivalează cu un simplu divertisment, fiind vorba despre o formă a catharsis-ului, actualizată în colaborarea dintre producătorul și receptorul mesajului.

În secolul al XVII-lea, Jean de Santeul, folosind un aforism, rezuma funcția râsului, care este una purgatorie: *ridendo castigat mores*. Aceasta înseamnă că umorul și ironia, a căror manifestare este râsul, au o dublă țintă: anormalul celorlalți, pe de o parte, și propriile abjecții și forme de nebunie, pe de alta⁴.

Dacă Pierre Schoentjes⁵ definește ironia după criteriile sensului, finalității, ale modului de manifestare în discurs sau ca figură de stil, aceste criterii pot fi extinse și extrapolate, din punctul nostru de vedere, și în definirea umorului. Aceasta deoarece, oricare ar fi contextele în care apar umorul și ironia și oricât de diverse ar fi ele, se poate constata o recurență a mecanismului care le generează: o deturnare a proiecțiilor lumii receptorului, o deturnare care poate îmbrăca diverse forme.

Pe de altă parte, Jean-Marc Moura⁶ arată că, în esență, umorul – la care noi am adăuga ironia – poate fi asociat cu patru mari tipuri de texte: textul narativ, textul descriptiv, textul argumentativ și textul poetic. Astfel, indiferent de tipul de text în care apar, umorul și ironia marchează un decalaj între esență și aparență, între ceea ce este spus și ceea ce se gândește, fapt care afectează nivelul logic, presupunând, mai ales în cazul ironiei, o “referință anterioară, fie într-un discurs care a precedat, fie la modul de a gândi [...]”⁷.

În literatură, prezența umorului și a ironiei este evidentă în toate epocile și în toate genurile literare, de la *sotie*-ile din Evul Mediu la satira și pamfletul din orice epocă, trecând prin poveștile filozofice și prin romanul epistolar din Epoca Luminilor. Genul dramatic, la rândul său, utilizează din plin ironia și umorul, începând cu Molière și Beaumarchais, până la teatrul absurdului.

În **didactica limbilor**, decriptarea modului de funcționare a umorului și a ironiei mobilizează, în mod evident, o competență lingvistică, însă necesită mai ales o competență sociolingvistică și o competență pragmatică, chiar, am putea adăuga, o competență *literară* (îndrăznim să folosim acest termen în domeniul didacticii!), competențe necesare pentru înțelegerea “universului semiolingvistic”⁸ presupus de componenta “estetică-ludică” a comunicării cotidiene sau de comunicarea mediatică, așa cum arată Tayeb Bouguerra⁹; aceasta

---

⁴ Cf. Morel, Jacques, *Agréables mensonges*, Klincksieck, Paris, 1991, p. 258 și următoarele.

⁵ Schoentjes, P., *Poétique de l'ironie*, Editions du Seuil, Paris, 2001, p. 26.

⁶ Moura, Jean-Marc, *Le sens littéraire de l'humour*, PUF, Paris, 2010.

⁷ Gardes-Tamine, Joëlle, *La stylistique*, Armand Colin, Paris, 1996, p. 131. (n. tr.)

⁸ Sintagmă consacrată de J. Peytard, citat de Bouguerra, T., « Humour et didactique des langues : pour le développement d'une compétence esthético-ludico-référentielle », în *ELA. Etudes de linguistique appliquée*, 2007/3, nr. 147, pp. 365-382. URL : <https://www.cairn.info/revue-ela-2007-3-page-365.htm> (data consultării 15.01.2019) (n. tr.).

⁹ Bouguerra, T., *art. cit.*

dacă nu vorbim decât de tipurile de documente autentice cele mai utilizate astăzi în predarea limbilor străine.

În **muzică** și în **artele spectacolului**, umorul și ironia pot fi încadrate în ceea ce George Balint numește “estetica contrastului”¹⁰, ceea ce revelează, de fapt, același mecanism deja evocat, de destabilizare a universului de așteptare. Sub forma ludicului, a carnavalescului, a comediei dell’arte, umorul și ironia pun în operă o estetică a privirii oblice asupra lumii, asupra celorlalți, asupra sinelui.

Dacă ne gândim la domeniul larg al **istoriei**, fie că este vorba despre cea cronologică și de-subiectivizată a istoricilor sau de “istoria lentă”, cea percepută subiectiv de oameni, definită de Fernand Braudel¹¹, umorul și ironia au fost adesea utilizate ca mijloace de reacție personală, ca forme de revoltă sau de exorcizare în fața provocărilor absurde ale istoriei, într-o lume în care raportul dintre ceea ce este real și ceea ce este de neconceput a fost inversat (ironia istoriei!).

Fără a emite pretenția de exhaustivitate, tematica propusă pentru întâlnirea din acest an invită la o reflectare plurală asupra diverselor aspecte sub care se prezintă umorul și ironia, în domeniile deja evocate.

Dezbaterile vor fi organizate pe secțiuni, gestionate de responsabilii menționați mai jos. Aceștia vor primi propunerile dumneavoastră de comunicări și vă pot oferi toate informațiile necesare:

1. Limba română; Literatură română; Literatură comparată; Didactica limbii române; Comunicare și studii culturale – Lavinia GEAMBEI (geambeilavinia@yahoo.com).
2. Limba franceză; Literatură franceză; Literaturi francofone; Studii culturale franceze; Studii culturale canadiene; Didactica limbii franceze; Traductologie – limba franceză; Limbaje de specialitate – franceză – Liliana VOICULESCU (lilgoilan@gmail.com).
3. Limba spaniolă; Literatură spaniolă; Literatură hispanoamericană; Studii culturale hispanice și hispanoamericane; Didactica limbii spaniole; Traductologie - limba spaniolă; Limbaje de specialitate – spaniolă – Diana LEFTER (diana_lefter@hotmail.com).
4. Limba engleză; Literatură engleză; Literaturi anglofone; Studii culturale britanice și americane; Didactica limbii engleze; Traductologie – limba engleză; Limbaje de specialitate – engleză – Cristina MIRON (cristinamironn@gmail.com).
5. Limba germană; Literatură germană; Studii culturale germanice; Didactica limbii germane; Traductologie – limba germană; Limbaje de specialitate – germană – Cristina MIRON (cristinamironn@gmail.com).
6. Civilizație, societate, cultură – Liliana SOARE (lilianasoare2006@yahoo.com).
7. Limbaje de specialitate (franceză, engleză, germană) – Marina TOMESCU (ana_marina_tomescu@hotmail.com).
8. Artele spectacolului, muzică– Diana LEFTER(diana_lefter@hotmail.com).

---

¹⁰ Balint, G., *Privirea estetică. Încercare în contemplarea muzicii*, Editura muzicală, București, 2018, pp. 97-163.

¹¹ Braudel, F., *La Méditerranée et le monde méditerranéen à l'époque de Philippe II*, A. Colin, Paris, 1949, pp. XII-XIV.

CALENDARUL CONFERINȚEI

- **3 aprilie 2019** – primirea talonului de participare;
- **16 aprilie 2019** – confirmarea acceptării lucrării;
- **30 mai 2019** – trimiterea taxei de participare;
- **14-16 iunie 2019** – lucrările conferinței;
- **30 iulie 2019** – trimiterea lucrării in extenso

NOTE: Lucrările se vor redacta în **engleză, franceză, spaniolă, germană, italiană sau portugheză**. Vor fi publicate în revista *Limba și literatura - repere identitare în context european* (indexată BDI: ErihPlus, EBSCO, CEEOL, IndexCopernicus, DOAJ etc.) lucrările acceptate de membrii comitetului de peer review. Celelalte lucrări vor fi publicate într-un volum colectiv, cu ISBN, la o editură recunoscută . Timpul alocat susținerii unei lucrări este de **15 minute**.

După acceptarea lucrărilor, autorii vor primi informații legate de cazare, precum și coordonatele bancare în vederea achitării taxei (**50 de euro** pentru participanții străini, respectiv **200 RON** pentru participanții din țară).

Pentru orice informații suplimentare, nu ezitați să ne contactați:

reperesidentitaires@yahoo.com; valentina.stinga@upit.ro.

reperesidentitaires@yahoo.com; valentina.stinga@upit.ro.